

Kutadgubilig

FELSEFE – BİLİM ARAŞTIRMALARI

JOURNAL OF PHILOSOPHY – SCIENCE RESEARCH

25

MART 2014

ISSN: 1303-3387

NURETTİN TOPÇU’DA AHLÂK KADEMELERİ

Mehmet Fatih Birgöl*

ETHICAL STAGES FOR NURETTİN TOPÇU

ABSTRACT

The moral philosophy of Nurettin Topçu bears some characteristics not fitting general and classical patterns. In the form he tries to systematize, “rebellion ethics” is primarily a matter of existence. Therefore, ethics is perceived not only as a practical but also and after all as an ontological and epistemic issue. The first step of the rebellion ethics is the “sincerity crisis”. The resolution of this crisis composed of the quest for an absolute truth both in the inner and the external world can not be found in the constantly changing finite/phenomenal world. Thus, the love of eternity, the second step, develops. This love stimulates a person and achieves progress in three courses: Art, ethics and religion. Surely, religion is the absolute necessity and the last stage/station. The final point is to understand the unity of existence completely and perfectly and to live so.

Key words: Nurettin Topçu, philosophy of action, rebellion ethics, sincerity crisis, principles of ethics, mysticism.

ÖZET

Nurettin Topçu’nun ahlâk felsefesi, genel ve klasik kalıplardan taşan bir takım özellikler taşımaktadır. Onun sistemleştirmeye çalıştığı biçimiyle “isyan ahlâkı”, öncelikle bir varoluş meselesidir. Dolayısıyla ahlâk, sadece pratik bir sorun değil, aynı zamanda ve her şeyden ziyade ontolojik ve dolayısıyla epistemik bir problem olarak kavranmaktadır. İsyân ahlâkının ilk basamağı “samimiyet buhranı”dır. Kendi

* Doç. Dr. Muş Alparslan Üniversitesi Fen Ed. Fak. Felsefe Böl. Türk-İslâm Düşünce Tarihi Anabilim Dalı

iç âleminde ve dış dünyada mutlak bir hakikat arayışından ibaret olan bu buhranın çözümü, sürekli değişim içindeki sonlu/fenomenal dünyada bulunamaz. Böylece ikinci basamak olan sonsuzluk aşkı ortaya çıkar. Bu aşk insanı harekete geçirir ve üç kulvarda ilerlemeyi sağlar: Sanat, ahlâk ve din. Şüphesiz din, mutlak gerekli ve son istasyondur. Neticede varılan yer, varlığın birliğinin tam ve mükemmel olarak kavranması, bir hâl olarak yaşanmasıdır.

Anahtar kelimeler: Nurettin Topçu, hareket felsefesi, isyan ahlâkı, samimiyet buhranı, ahlâk ilkeleri, mistisizm.

...

Bu yazının amacı, Nurettin Topçu'nun (1909-1975) ortaya koyduğu “ahlâk” kavrayışını incelemektir. Neva var ki esasen geniş incelemelere muhtaç olan bu konu hakkındaki sözlerimiz, birkaç sayfayla sınırlı kalmak zorundadır. Bu nedenle, Nurettin Topçu'nun ahlâk hakkındaki görüşlerini, içerdikleri süreç bakımından kısaca ele almak ve bazı yazılarında bizzat kendisinin verdiği isimle “isyan ahlâkı”nın basamaklarını –elbette orijinal ve üzerinde pek az durulmuş veçhelerine vurgu yaparak– göstermeye çalışmak, herhâlde en uygun yol olacaktır.

Nitekim, öncelikle bilinmesi gereken bir husus var: Eğer Nurettin Topçu'dan söz ediliyorsa, çok farklı ve sıra dışı bir şahsiyetin bahis konusu olduğu unutulmamalıdır. Âdeta kendi varoluşunu satırlara döken bu büyük müslüman filozofun ahlâka ilişkin tefekkürü hakkında, ilk ve en önemli tespit, isyan ahlâkının, felsefi/dinî, teorik/pratik ya da bireyci/toplumcu gibi ayrımlarla kavranamayacağıdır. O, görünürdeki ızdırap ile kaynaşmış ruhî bir saadet sayesinde, bizzat yaşanan bir varoluş biçimidir. İsyen ahlâkı elbette felsefidir. Ne var ki mistik bir kökene dayandığı için felsefenin sınırlarından taşar ve bir iman meselesi hâline gelir; dolayısıyla vahye muhatap olan Peygamber'i (s.a.v.) izlemeyi temel görev kabul eder. İsyen ahlâkı, elbette akli açıklamalarla ilerler ve bu nedenle rasyonel alanı kaplar. Bununla birlikte, zaman ve mekân üstünü amaçlayan bir bakış anlamında “teori” kadar, bireyin tüm zamanlarını ve onu içeren tüm mekânları kuşatmaya da yönelir. Dolayısıyla isyan ahlâkı, insan ruhu kadar teorik ve insan bedeni kadar pratiktir. Fakat aynı nedenlerle, teorik ve pratik ayrımını ortadan kaldıran isyan ahlâkı, kesinlikle güzel sözlerden müteşekkil bir “retorik” değildir. Çünkü o, “söylenen” değil, her şeyden önce iman ve felsefesi, teorisi ve pratiği ile “yaşanan” bir ahlâktır ve isyan ahlâkına sahip birinin söyledikleri, doğal olarak onun yaşadıkları olacaktır. İsyen ahlâkının temeli, bir insanın –sadece kendisi ile baş başa olduğu– ruhunun derinliklerinde baş gösteren arayışlarda bulunmaktadır; fakat “kurtararak kurtulmak” ilkesi nedeniyle, salt olarak bireysel ve bireyci de değildir. Bireye ve onun toplumsal alana isyan edebilme iradesine dayandığı için, toplumcu da değildir. Dahası, insanın varoluş katmanı ötesinde, tüm kâinata uzanmaya ve son aşamada “varlığın birliği”ni müşahedeye yöneldiği için “birey” ve “toplum” ayrılığın çok ötesine ulaşır.

İşte bu yüzden, modern zihin tarafından birbirlerinden olabildiğince kopartılmış tüm bu alanların tümünü kuşattığı ve “bütün, parçaların toplamından fazla bir şey olduğu” için, “isyan ahlâkı”nın özüne temas etmenin en kestirme yolu, elbette *İsyan Ahlâkı*'nin basamaklarından tırmanmak olacaktır.

1. Başlangıç: Samimiyet Buhranı

Bizzat Nurettin Topçu'nun kavramlaştırmasıyla “samimiyet buhranı”, isyan ahlâkının ilk basamağını oluşturmaktadır. Samimiyet, iki anlama gelir: ilk olarak, dürüstlük ve ikinci olarak sevgi. Nurettin Topçu, samimiyetten bahsettiğinde, bu iki anlamı birden kastetmektedir. O hâlde, mutlak bir dürüstlük ve sevgi arayışı, isyan ahlâkının temelidir.

Topçu'nun, 1926'da yani daha on yedi yaşındayken yazmaya başladığı, ancak vefatından uzun yıllar sonra yayımlanabilen *Reha* adlı romanındaki bazı pasajlar, “samimiyet buhranı”nın mahiyetini dile getirmektedir. Yirmi altı yaşında bulunan, hem yetim hem öksüz büyümüş, Darulfünun'u terk edip Millî Mücadele'ye katılmış, fakat harp sonrası gelişmelerin hayal kırıklığına uğrattığı roman kahramanı, bu genç yaşına kadar yaşadıklarını düşünmekte ve şöyle hayıflanmaktadır:

Ben ki bin bir felâketin zevkini tatmış, sevmiş, sevilmiş, yetim kalmış ve atılmış, aldatılmış ve düşman kurşunuyla delik deşik olmuş, çırpıplak kalbini ancak kendimin tanıdığım, insanlara acaip ve çok gizli bir varlıktım. Hakikatte bu hayatın anlaşılmayacak bir tarafı yoktu. Yalnız insanlar beni tanımak istemedikleri için anlamadılar. Her yerde ve herkeste aradığım samimilik yerine bulduğum riya, ihtiras ve korkunç benlik kalbimi cemiyetten uzaklaştırmış ve içimde müthiş ve derin bir uçuruma atmıştı. Beni kimse tanıyamadı. Çünkü dünyanın vefasıyla samimiyeti bana kâfi gelmedi.¹

Aldatan, aldanan, daima görünüşü ve kabuğu esas alan, dolayısıyla kötülüğün kol gezdiği dünyevi yaşama karşı duyulan tiksinti, elbette “samimiyet” arayışının hayal kırıklığı ile ilgilidir. İnsanların büyük çoğunluğu, Topçu'nun deyişiyle “günahkârların yurdu” olan bu görünüşler dünyasına, çocukluk döneminden itibaren uyum sağlar ve samimiyet arayışını unuttur. Artık o da, toplumu teşkil eden diğerleri gibi, günü yaşamaktadır. Fakat bazı insanlar, “mutlak dürüstlük ve sevgi” anlamındaki samimiyet arayışında ısrar ederler. İşte bu noktada insanlardan kaynaklanan hüsrânlar, onları toplum içinde yalnızlaşmaya ve dolayısıyla giderek artan bir hızla iç dünyalarına yönelmeye zorlar.

İnsanlardan yüz çeviren bir insan, nereye gidecektir? Elbette, insanın elinin değmediği “tabiat”ın kucağına; Nurettin Topçu, bir mektubunda tüm bu süreci şöyle özetlemektedir:

¹ Nurettin Topçu, *Reha*, İstanbul: Dergâh Yay., 1999, s. 15.

Çocukluk rüyamızdan daha gözlerimizi açarken, cemiyet bizi kendi varlığımızın dışına fırlatıyor. Dış dünyanın bize yabancı olan bütün kuvvetlerine esir olarak yaşamaya mahkum ediyor. Ancak içimizden bazıları, dış dünyanın çemberini kırıp kendi içlerine dönmek ve kendi ruhlarının samimiyetinde yaşamak istiyorlar. Dışa itilişle içe dönme kuvvetleri arasındaki bu mücadele buhran doğuruyor. Böyle bir ‘kendi asıl benliğine kavuşma iradesi’ne sahip olanlar, başkalarında da samimiyet ararlar. Eşyanın bile bir iç dünyası varmış gibi, her şeyin iç yapısı ile temasa düşkündürler. Bunların en ziyade kendilerini buldukları âlem, tabiattır, en samimi dostlukları tabiatladır. Bu yol, dinin de gerçek yoludur. Taklit dinine değil de Allah’a götüren yol, tabiat tapınağından geçmektedir.²

2. Teşhis: Sonsuzluk Aşkı

İsyan ahlâkının ilk basamağında bulunan ve samimiyet buhranı yaşayan bir insan, bin türlü maskeler üzerinden işleyen dünyevi yaşamdan soğudukça, kendi içine yönelmektedir. Onu, bu derin yalnızlık içinde rahatlatan tek yer –insanların aksine– her şeyin olduğu gibi görüldüğü “tabiat”tır. Gökyüzünde parlayan Güneş, gürül gürül akan bir dere, çayırların başını eğen rüzgâr, ne ise odur; çünkü hiçbir hesap ve çıkar ilişkisine sahip değildir. Fakat ışın doğrusu, insan, ne ise o olmayan tek varlıktır. Bu durumu, etrafı kuşatan insanlarda ve onların eliyle yürüyen toplumsal hayatta keşfeden bir kişinin, çevresinde gezinen samimiyet arayışını, bizzat kendisine yönelterek, “kendisinin aslında kim olduğunu” sorgulaması ise, samimiyet buhranının özüdür.

Peki, böyle bir buhran yaşayan insan ne düşünür? Ana problemi nedir?

Bu sorunun cevabı aslında basittir: Baş ağrıyan insan, elbette ağrısının geçmesini istediği için öncelikle “niçin başının ağrıdığını” düşünür. Samimiyet buhranı içindeki insan da kendisine tedaviyi bulmak için, neden böyle bir iç sıkıntısı yaşadığını soracaktır. Acaba diğer insanlar gibi “günü yaşamak” yerine, niçin duyulara hitap eden kalın perdeler altında ötesinde saklı olan “görünmeyenleri, duyulmayanları, bilinmeyenleri” görmek, duymak ve bilmek ihtirasına sahiptir?

Burada dikkat edilmesi gereken husus, buhrana neden olan bu tutkunun, ancak, –görüntülerin ötesinde– görünmeyen bir şeylerin varlığının kabulü ile anlamlı olacaktır. Sonuç itibarıyla “samimiyet buhranı” içindeki birey, esasen duyularıyla muhatap olduğu evrenin ötesinde bir “varlık” bulunduğuna inanan kişidir. Gelip geçen, sürekli değişen ve en sonunda ölümle biten bu dünya hayatı, böyle bir insanı tatmin etmediği için, sorgulama ve rahatsızlık ortaya çıkmıştır.

Meselenin felsefi olan tarafı, işte burada çıkmaktadır karşımıza: Duyularımızla muhatap olduğumuz bu evrenin temel özelliği, “sonlu” olmaktır. Aslında her şey, kendisine ait sınırı nedeniyle, bir şey hâline gelmektedir. Mesela “üçgen” kavramı, sonsuz sayıda üçgeni içermektedir; ama bir “üçgen” düşündüğünüzde, gözünüzün

² Hece, *Nurettin Topçu Özel Sayısı*, Nu:109, Ocak 2006, s. 472.

önüne, belli uzunluk ve açılara sahip –dolayısıyla sınırlı ve sonlu– bir üçgen şekli gelecektir. Çünkü sınırlı olan her şey, aynı zamanda sonludur. O hâlde, “samimiyet buhranı”nın temel kaynağı, dünyevi yaşamdan bir türlü tatmin olamamanın nedeni, sınırlılık ve dolayısıyla sonluluk içine hapsedildiğini hisseden bir şahsiyetin içinde fokurdayan “sonsuzluk” arzusundan başka bir şey değildir.

3. Teşebbüs: Sanat, Ahlâk ve Din Denemeleri

Asla değişmeyecek bir bilginin, hiçbir zaman yitirilmeyecek bir mutluluğun peşinde olan bir insan, bu arzusunun verdiği ıstırapla harekete geçer. İşte bu noktada Topçu, arayışın eyleme dönüştüğü üçüncü basamağı, bir yelpazenin kanatları gibi açarak, üçlü bir kademelendirmeye tâbi tutar. Tekrar belirtelim ki samimiyet, sürekli değişim içinde görünen ve sonlu/sınırlı olan “gerçek” (realite) adını verdiğimiz yüzeyde değil, tüm görünümünün ardındaki sonsuz/sınırsız olan “hakikat” içinde bulunabilir. “Gerçeği nasıl bulalım? Nerede arayalım?” diye soruyor Topçu ve şöyle cevap veriyor:

Bütün gâflerden bizi kurtaracak olan hakikatin yolunu bulmak için sonsuzluğa götüren bazı denemelerin yapılması lâzımdır. Gerçek ibadet sonsuzluğa çevrilen isteğimizdir. Sonsuzluğa çevrilen samimi istek, insan için selâmetin ilk adımını teşkil ediyor. Bu isteği sık sık tekrarlamak, bu isteği sevmek, onu elde etmek lâzımdır. Bu tekrar, bu isteğin tekrarı, arkası nâmütenahi aydınlıklar dolu ilâhî bir kapıyı zorlamak gibidir. Bu kapıyı kılmıdattıktan sonra bizim tarafımıza ışıklar süzülüyor. Yeni denemeler başlıyor: Sanat denemesi, ahlâk denemesi, din denemesi.³

Sanat, ister göze ister kulağa hitap etsin, realite dışına uzanan bir dünyanın yolunu açmaktadır; unutulmamalıdır ki gerçeğin en yakın kopyası dahi gerçekten farklıdır. İster Tanrı'ya inansın isterse şiddetle inkâr etsin, Topçu'ya göre sanatkâr, esasen mistik bir öze sahiptir. Çünkü sanatkâr da –farkında olsun ya da olmasın– sonsuzluğun peşindedir. Ne var ki, hayal gücü aracılığıyla, sonlulukla perçinlenmiş realite zindanından çıkmaya çalışan sanatkârın teşebbüsü, genellikle akim kalmaktadır. Çünkü sanat, yine bizzat realiteyi kullanmakta yani çoğunlukla sonsuzluk arzusunu sonlular dünyasında tatmine yönelmektedir:

Sanat, sonlu âlemde ebediyen tatmin bulamayacak olan hareket iradesinin, sonsuzluk hülyâsında tatmin aramak için hayalgücüne dönüşmesidir. Bu, iradenin kendi kendine, tek başına yetmeyişidir. Sanat, diyoruz yine, tabiatüstünün tabiatı, Bir olanın çokluk âleminde aranması, yolumuzu saptıran, genellikle sonuçsuz kalan, iradeyi kendi kendisiyle geliştiren, hatalı bir arayıştır.⁴

³ Nurettin Topçu, *Var Olmak*, İstanbul: Dergâh Yay., 1999, s. 33.

⁴ Nurettin Topçu, *İsyan Ahlâkı*, İstanbul: Dergâh Yay., 1998, s. 168.

Nurettin Topçu'ya göre, sanatkârın denemesi, yine de çok değerlidir; zira her gerçek sanat eseri, onu müşahade eden insanın ruhunun derinliklerine, o eseri meydana getiren sanatkârın ruhundaki “sonsuzluk arayışı” ıstırabını ve tutkusunu aktarmaktadır. Böylelikle her sanat eseri, sınırlı ve sonlu gerçekliğin üstüne yükselme isteği uyandırmaktadır.

Sanat, bu kısır döngüden hiçbir zaman kurtulamaz mı? Elbette, kurtulabilir; ama bunun tek yolu, sonlu realitenin dışında fakat yine sonlu olduğu için âdeti başka bir realite yaratan hayal gücünün terk edilmesidir:

Bu çelişki durumundan kurtulmak için iradeye bir tek yol görünmektedir; bir olanın iradesine boyun eğecek, hayal gücünün düşünüyü yıkmak suretiyle aydınlıklar Aydınlığı'na çevirecektir. Kâinatı bütünüyle çevreleyen hayal gücünün isteyerek ortadan kaldırıldığı her yerde dinin doğduğunu ve yeniden hayat bulduğunu görmekteyiz.⁵

Bu basamakları tırmanabilen mesut bir sanatkâr, “Bir”i bilecek ve “Bir” ile bilecektir artık. O, ilâhî nurla aydınlanmıştır artık.

Herkes sanatkâr olamaz şüphesiz; bu, doğuştan verilmiş bir kabiliyettir. Dolayısıyla sanat denemesini yapmak, ancak sanatkârların harcıdır. Fakat –kuşkusuz sayıları sanatkâr olarak doğanlardan fazla miktarda– insanoğlu, belli bir düzeyin üstünde ‘irade’ gücüne sahiptir. Böyle insanlar, dünyevi yaşamın içindeki yalanlara, ikiyüzlülüklere ve aldatmacalara karşı çıkabilirler. Kendi iradesine dayanarak, kendi çıkarlarını, zevklerini, ihtiraslarını hatta bazen canını bile feda edebilecek bir karakter, sonsuzluğa doğru “ahlâk denemesi”ni gerçekleştirebilir.

Ne var ki ahlâk denemesi de büsbütün tehlikelerden arınmış değildir; zira ahlâkî olan hareketin, daima sonsuzluğa bir yöneliş niteliğinde olması gerekir. Oysa sadece realiteye bağlı rasyonel açıklamalar yahut itibarını koruma veya toplum baskısı ve ceza endişesi gibi nedenlerle, ahlâkî davranışların dünya hayatına çakılı kalması söz konusu olabilmektedir. Bu nedenledir ki Topçu'ya göre ahlâkî hareket, başlı başına bir hedef olmanın ötesinde –tıpkı sanat denemesi için geçerli olduğu gibi– ancak dine bağlandığında, ilâhî ışığı görmemizi sağlayacaktır.

Geriye, “din denemesi” kalıyor; fakat dikkat edilirse, Topçu, hem sanat hem de ahlâk denemelerinin, bizzat dine bağlanmak şartı ile hakikate ulaştırabileceğini açık biçimde ifade etmektedir. Peki, neden müstakil olarak “din denemesi”nden söz etmektedir Topçu?

Bu sorunun cevabı açıktır; zira her insan, sonsuza yönelen sanat denemesini yapamayacağı gibi, aslında pek az insan, içinde yaşadığı dünyevi hayatın ötesine götürecektir ahlâk denemesini gerçekleştirebilir. İşte bu noktada ilâhî merhamet, peygamberleri aracılığıyla “din” göndermiş, böylece basit ve sıradan tüm insanlara, sonsuza doğru

⁵ A.g.e., s. 168.

hareket edebilmenin yolunu açık bırakmıştır. Dinin emirlerini ve yasaklarını izleyen samimi her kalp için, sonsuzluğa yönelen bir deneme yapma imkânı daima mümkün olacaktır. Fakat burada asıl dikkat edilmesi gereken, dinin, zâhir ve bâtın ayrımıdır; önceleri taklitle öğrenilen ve uygulanan “görünüş/form”, Topçu’nun “din denemesi” adını verdiği aşamanın temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, nasıl ki sanat ve ahlâk denemeleri, dinin mistik özüne yükselebildikçe sonsuza/hakikate yaklaştırmakta ise, dinin zâhirinden yola çıkan bir kişi, dinin mistik özüne yani bâtınına yürüdükçe, asıl amaç olan sonsuzluğun tecrübesine ulaşabilecektir.

4. Sonuç: Sonsuzluğa Dalış

İnsana, isyan ahlâkının bu üç basamağını tırmandıran kuvvet, Topçu’ya göre “aşk”tır. Aşkın kaynağı ise, hiç şüphesiz sonsuzluğa karşı duyulan tutkudur. Birçok ıstıraplarla perdelenmiş olan isyan ahlâkının basamaklarını çıkma kudretini, aşk sağlar.

“İsyan ahlâkı”nın basamaklarından yükselmiş mesut kişi, nereye varacaktır?

İsterseniz bu sorunun cevabına dair, ancak latif imalar dile getiren, Topçu’nun şu etkileyici pasajına kulak verelim:

Şu bütün sonu olan varlıkların âlemine varlığı hapseden perdeleri yırtarak sonsuzluğun kapısını kendi açabilen insan, orada gerçek murada erecektir. Ve ancak o perde açıldıktan sonra eşyanın gerçeği anlaşılacak, hâdiseler asıl kendi mânalarını kazanacaklardır: Hayatın bir deneme sahası, ölümün bir istasyon olduğu oradan sükûnetle temaşa edilecektir. Çokluğun vehim olduğu anlaşılacak, her şey Bir’de birleşecektir. Her şeyin bir şey olduğu bilinecek, Bir’inse mekâna sığmayan Dost yüzü olduğu görülecektir.⁶

KAYNAKLAR

- Hece*; Nurettin Topçu Özel Sayısı, Nu:109, Ocak 2006.
 Topçu, Nurettin; *İsyan Ahlâkı*, İstanbul: Dergâh Yay., 1998.
 —; *Kültür ve Medeniyet*, İstanbul: Dergâh Yay., 1999.
 —; *Reha*, İstanbul: Dergâh Yay., 1999.
 —; *Var Olmak*, İstanbul: Dergâh Yay., 1999.

⁶ *Var Olmak*, s. 33.

ETHICAL STAGES FOR NURETTİN TOPÇU

Mehmet Fatih Birgöl*

The aim of this article is to study the understanding of “ethics” introduced by Nurettin Topçu (1909-1975). However, our words on the subject which essentially needs extensive evaluation, have to be limited to several pages. For this reason, it will probably be most suitable to discuss the views of Nurettin Topçu on ethics shortly in terms of processes they include and try to show the stages of “rebellion ethics” as he calls in some of his writings by emphasizing their aspects, which are of course original but less stressed.

As a matter of fact, there is a matter we all need to consider: If we are talking about Nurettin Topçu, we need to remember that he is a very different and extraordinary character. The first and most important determination related to the opinions of this great muslim philosopher, as if having written about his own existence, on ethics is that rebellion ethics can not be comprehended through such distinctions as philosophical/religious, theoretical/practical or individualistic/socialist. It is a personally experienced style of existence occurring by the virtue of spiritual bliss blended with the apparent misery. The rebellion ethics is of course philosophical. However, since it is based on a mystical root, it goes beyond the limits of philosophy and becomes a matter of faith; so it accepts it as a basic duty to follow Prophet Mohammed (s.a.v), who was the object of revelation. The ethics of rebellion progresses of course via reasonable explanations and, for this reason, it covers the rational area. On the other hand, in a point of view targeting meta time and meta place, it inclines not only toward “theory” but it also focuses on encircling all times of an individual and all the places they involve. For this reason, the ethics of rebellion is as theoretical as human soul and as practical as

* Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi Fen Ed. Fak. Felsefe Böl. Türk-İslâm Düşünce Tarihi Anabilim Dalı.

human body. But for the same reasons, the ethics of rebellion eliminating the distinction between theoretical and practical is not definitely a “rhetoric” composed of words of wisdom. Because, it is not something “said”, but it is primarily an ethics “lived” with its faith and philosophy, theory and practice, and the words of a person with “ethics of rebellion will naturally be the same as what he lives. The basis of the ethics of rebellion” is found in quests appearing in the depth of one’s soul –where he is on his own– but due to the principle of “being saved by saving”, it is not purely individual or individualistic. Since it is based on the individual and his will of rebellion against the social sphere, it is not socialist. Moreover, beyond the layer of human existence, it reaches the whole universe and, in the final stage, since it inclines toward observing the “unity of existence”, it goes much beyond the distinction of “individual” and “society”.

That is why, since it covers all the areas separated as much as possible from one another by the modern mind and “the whole is bigger than the total of its parts”, the quickest way to touch upon the core of ethics of rebellion will be, of course, to climb the steps of ethics of rebellion.

1. Beginning: Sincerity Crisis

As personally conceptualized by Nurettin Topçu, “sincerity crisis” constitutes the first step of the ethics of rebellion. “Sincerity” has two meanings: the first is honesty and the second is love. When Nurettin Topçu mentions about sincerity, he refers to both meanings. In this case, the quest for absolute honesty and love is the basis of the ethics of rebellion.

Some passages in Topçu’s novel called *Reha*, which he started to write in 1926, that is to say, when he was seventeen, but was published long years after he passed away, reflects the nature of sincerity crisis. Aged 26, grown parentless, joining the National Struggle after having left Daru’l-funun (the Ottoman university), but being disappointed by the post-war developments, the protagonist thinks over his experiences which he lived up to his young age and regrets like this:

I, who took pleasure in numerous disasters, loved and was loved, raised as an orphan, abandoned and cheated, riddled by the bullets of the enemy, myself could recognize my own bare heart, was a very strange and mystic character for others. In reality, there was nothing about this life to misinterpret. They did not recognize me only because they did not want to. The hypocrisy, ambition and horrible ego I found instead of sincerity which I have looked for in every person and everywhere have alienated my heart from the society and thrown it into an awful and deep cliff inside me. Nobody could get to know me. Because the fidelity and the sincerity of the world did not satisfy me.¹

¹ Nurettin Topçu, *Reha*, Ist.: Dergâh Pub., 1999, p. 15.

The feeling of disgust for the cheating and gullible worldly life based on appearance and outlooks and where evil is all around is certainly related to the disappointment of the quest of “sincerity”. The great majority of people adapt to this world of appearances, as called the “world of sinners” by Topçu, starting from childhood period and forget about the quest of sincerity. Like others constituting society, now he lives his day. But some people insist on the quest for sincerity meaning “absolute honesty and love”. At this point, frustrations resulting from people force them both to become isolated in the society and therefore turn toward their inner worlds at an increasing rate.

Where will a man who turns away from people go? Of course, to the untouched arms of the “nature”; Nurettin Topçu summarizes this entire process in one of his letters as follows:

As we leave behind our childhood dreams, the society pushes us beyond our own existence. It condemns us to live as a slave to all the strange powers of the external world. Yet, some of us want to break the chains of the outer world and return to self and live in the sincerity of their own souls. The struggle between the forces of being pushed away and turning to oneself causes crisis... Those who have such a “will to regain their real identity”, also look for sincerity in others, too. As if even things have an inner world, they are keen on contacting with the internal structure of everything. The world where these people find themselves most is the nature, they have the most intimate friendship with the nature. This is the real path of religion as well. The path leading to God, not to imitation religion, goes through the temple of nature.²

2. Diagnosis: The Love of Eternity

A person being in the first stage of the ethics of rebellion and experiencing the crisis of sincerity turns to oneself as s/he takes a dislike to the worldly life functioning over a thousand of masks. The only place relieving him in this deep solitude is –unlike people– the “nature” where everything seems as they are. The shining sun in the sky, an affluent stream, a wind bending the heads of the meadows are what they are because they do not have any relationships based on interest. However, frankly speaking, a human is the only being who is not who he is. And the calling of a person discovering this situation in people surrounding him and in social life carried out according to their rules into question the quest for sincerity walking around him by personally asking to himself “who really am I” is the core of the “sincerity crisis”.

Well, what does a person experiencing such a crisis think? What is his main problem?

Actually the answer to this question is simple. A person with a headache primarily

² Hece, *Nurettin Topçu Özel Sayısı*, Nu:109, Ocak 2006, p. 472.

thinks of “the reasons for his headache” since he wants to kill his pain. The person in sincerity crisis will of course ask himself the reasons for his inner frustration in order to find the cure. Instead of “living the day” like others, why does he have the ambition to see, hear and learn the “unseen, unheard, unknown” hidden behind the thick curtains and appealing to the senses?

The point to consider here is that this ambition causing the crisis will only make sense when the existence of unseen being –beyond the appearances– is accepted. As a result, the individual in sincerity crisis is the one believing in the presence of a “being” beyond the universe he deals with essentially using his senses. Since this quickly passing, constantly changing worldly life ultimately ending up with death does not satisfy such a person, questioning and discomfort appear.

Here the philosophical side of the matter stands out: The main feature of this universe which we deal with via our senses is that it is “finite”. In fact, because of their own limits, everything turns into one thing. For example, the concept of “triangle” involves an infinite number of triangles; yet when we think of a “triangle”, we will conjure up a mental picture of it with certain sizes and angles therefore it will be a limited and finite triangle. Because anything that is limited is also finite. In that case, the main source of the “sincerity crisis”, the reason for not being satisfied with the worldly life, is nothing more than the desire of “eternity” of a person who feels trapped into limitedness and finiteness.

3. Attempt: Tests of Art, Ethics and Religion

A person pursuing never changing information and never lost happiness takes action with the pain of his desire. At this point, Topçu subjects the third stage, where the quest turns into an action, to a triple staging by opening it like the wings of a fan. Let us repeat again, sincerity can not be found on the finite/limited and constantly changing surface which we call “reality” but within the infinite /limitless “truth” beyond all the seen. “How can we find the truth? Where should we look?” asks Topçu and then answers as follows:

It is necessary to make some tests which lead us to eternity in order to find the path to truth that can save us from all the negligence. The real worship is our desire turned to eternity. The sincere desire translated into eternity forms the first step of salvation for humans. It is necessary to repeat this desire frequently, love and achieve it. This repetition, the repetition of this desire is like forcing a divine door beyond which lies endless light. Only after we move the door a little can we get light to our side. New tests begin: Test of art, test of ethics and test of religion.³

³ Nurettin Topçu, *Var Olmak*, Ist.: Dergâh Pub., 1999, p. 33.

Whether it appeals to eye or ear, art leads to a the path to a world extending beyond reality; it should not to be forgotten that even the closest imitation of reality is different from the reality itself. According to Topçu, whether he believes in God or strongly rejects Him, an artist has actually a mystical core. Because, the artist, –whether consciously or unconsciously– goes after eternity, too. However, the attempt of the artist trying to get out of the reality dungeon riveted by finiteness becomes unsuccessful most of the time. For art again uses the reality itself, in other words, directs us to satisfy the desire of eternity in the world of the finite most of the time:

Art is the transformation of action willpower which can not find satisfaction in the finite world forever into imagination in order to seek satisfaction in the dream of eternity. This is the insufficiency of the willpower on its own. To repeat, art is the quest for the supernatural in the nature and the quest of one in the world of plurality, an imperfect quest deviating us from our way and conflicting the willpower with itself and usually remaining inconclusive.⁴

According to Nurettin Topçu, testing of an artist is still very valuable; for every real work of art transfers the pain and the desire of the “quest for eternity” in the soul of the artist creating it to the depth of one who observes it. Thus, every work of art evokes the desire to uprise beyond the limited and finite reality.

Could not art ever get rid of this vicious circle? Of course, it could; but the only way is to abandon the imagination which creates nearly another reality nevertheless finite, other than the finite reality:

In order to get rid of this contradiction, there seems to be only one way for the willpower; it will submit the willpower of the only One and by means of breaking down its power of imagination, it will turn the light into His light. We see the birth and enlivening of religion in every place where imagination surrounding the universe is removed intentionally.⁵

A fortunate artist who can climb up those stairs, will know the “One” and will learn with “One” from now on. He is now enlightened with divine light.

Undoubtedly, not everyone is an artist; this is an ability given at birth. Therefore, making a test of art is only an artist’s business. However, people –undoubtedly outnumbering artists– have a “willpower” above a certain level. These people can oppose lies, hypocrisies and cheatings in the worldly life. Based on his own willpower, a character, who can sacrifice his benefits, pleasures, ambitions and even his own life, can realize his ethic trial towards eternity.

However, the ethical test is not completely free from dangers; for an ethical action always needs to be oriented toward eternity. However, rational explanations

⁴ Nurettin Topçu, *İşyan Ahlâkı*, İst.: Dergâh Pub., 1998, p. 168.

⁵ *Var Olmak*, p. 33.

based only on reality or for such reasons as trying to protect one's reputation or social pressure or worry of punishment, ethical behaviours can be stuck in worldly life. For this reason, according to Topçu, an ethical behavior –as is true for the test of art– is not only valid beyond being a target on its own but it also enables us to see the divine light only when related to religion.

“Test of religion” remains the last; if it is paid attention to, Topçu clearly expresses that both art and ethic tests can reach reality only if they are related to religion. Well then, why does Topçu mention about the “test of religion” separately?

The answer to this question is clear; for every person cannot make the test of art heading for eternity, but in fact only a few people can make an ethical test to take them beyond the worldly life he lives in. At this point, the divine compassion sent “religion” through His prophets and left the path to eternity open for all simple and ordinary people. For every sincere heart following the orders and prohibitions of religion, there is always a possibility to make a test directed toward eternity. But the actual point to consider here is the seen-unseen distinction of religion; the “appearance/ form” learned and applied previously by imitation constitutes the basis of the stage which Topçu calls “test of religion”. Therefore, just as tests of art and ethics make us come close to eternity/the truth as they reach to the mystical core of religion, a person starting from the seen part of religion can experience eternity, which is the actual target, as he walks towards to the mystical core, unseen part of religion.

4. Conclusion: Diving into Eternity

According to Topçu, the power that makes man climb these three steps of the ethics of rebellion is “love”. The source of love is undoubtedly the desire for eternity. “Love” provides the power needed to climb up the steps of ethics of rebellion that is veiled by many pains.

Where will the fortunate person who has climbed up the steps of the ethics of rebellion reach?

If you like, let's take a look at the following impressive passage of Topçu's making pleasant implications:

The person, who can open the door of eternity on his own by tearing the veils that imprison the being in the finite world of all other beings, will achieve real goal there. And only after the veil is removed will the reality of property be understood and will the events gain their meaning: The fact that life is a testing area and death is a station will be observed in silence there. It will be understood that multitude is a delusion and everything will gather in the One. That everything is only one thing will be known, and that the One is the Friendly face which does not fit into any space will be seen.

BİBLİOGRAHY

- Hece*; Nurettin Topçu Özel Sayısı, Nu:109, Ocak 2006.
Topçu, Nurettin; *İsyân Ahlâkı*, İst.: Dergâh Yay., 1998.
——; *Kültür ve Medeniyet*, İst.: Dergâh Yay., 1999.
——; *Reha*, İst.: Dergâh Yay., 1999.
——; *Var Olmak*, İst.: Dergâh Yay., 1999.